

Repren lo vol y paras fadigada
del Vaticá en la cúpula atrevida
Contemplant de Miquel l' ardida empresa:
Y en delitosos somnis veu passarne
Las candorosas verges que en son segle
Animá 'l dols Rafel dantlos sa vida.
Si medita y fins plora alguna volta
Prop la alemanya tomba de Meyerver
Alsant los ulls al cel, sospira ab joya
Portantli 'l vent las notas de Bellini.

Desfá lo sol las boyras que l' acotxan,
Y esglayada tal volta de tá empresa
Te 'n vas á reposar damunt la llosa
D' aquell que aquí á la terra ab sa dolsura
Vá condormir tants cors, gloria de Fransa,
Armonía del cel, dols Lamartine!

Defallida, abatuda y melancólica
Despertas un moment per contemplarne
Ton lit de flors com vá tornantse espinas,
Y la fredor del marbre esglayadora
Que 'ts á la tomba 't diu, altar de gloria,
Hont dorm cercat de llors lo savi Balmes.
Las bellas del art y del estudi
Admira curs instantes, obra de segles,
Que 'l progrés y l' estudi fan del home
L' ergull noble del món y de sa patria,
Y endolsant lo seu cor se va fent digne
Del llorer immortal que don la Gloria.

Vola atrevida, vola y may ne paris,
Escorcolla del món fins las entranyas:
Tú pretens enlayrarte ab ergull neci
Allá hont no es dat que l' home may arribi:
Para ton vol: devalla colometa,
Perduda 't porta Déu al peu del Gòlgota,
Si pretens tirá avant, creu que pot dirte
Lo que al Juhéu errant va dir un dia.

EMILI COCA Y COLLADO.

VETLLANT UN MALALT

EN L' ALBUM DE LA SENYORETA

D.ª C. M.

PRESA del dol y de tristesa á l' hora
Un jorn te vaig mirar,
Y t' ànima ferida ni una queixa,
Ni un sol sospir llessá.

À la cambra de mort prest va cridarte
Lo teu dolorit cor;
Y 's mustiaren las rosas de tas galdas
Com flors sens aygua y sol.

¿Quin misteri te fá oblidar tas penas
Y las d' altres plorar?
La mel de ton amor va ser lo bálsam
Que revifá al malalt.

La Mort, més tart, sas alas desplegantne,
Va escamparne 'l dolor;
Y estenent tú las tevas, que son d' àngel,
Vas acotxar la Mort.

JOAN BAPTISTA GENDRA.

BIBLIOGRAFÍA

CALENDARI CATALÁ DEL ANY 1877.

QUANT un hom se trova devant d'un aplech de poesías ó de composicions en prosa de un mateix autor, li es mes fàc'l apuntar sobre ellas son judici perque com á fillas de un mateix pare han de tenir entre sí una certa semblansa. Mes quant despres de haber llegit y rellegit alguna de las coleccions que avegadas se fan en que s'hi reuneixen obras de diversas plomas, se voldir ab pocas ratllas lo que del tomet se pensa, es cosa bastant difícil y en algunas ocasions poch menos que imposible. Perque allí cada autor se presenta ab la seva fisonomía propia y per cada composició fora precis un judici critich especial, lo que en cas de realitzar-se seria bastant pera aburrir al lector mes pacient y mes aficionat á las lletras. Aixó hém pensat devant del *Calendari catalá de 1877* arreplegat per lo diligent y entus'asta escriptor y poeta D. Francesh Pelay Briz y com mes hem mirat las obretas que conté y com mes las hém estudiadas, majors han sigut las dificultats que havem topat pera donar del conjunt un compte exacte que ni pequi per la adulació ni caigui tampoch en lo extrem de censura. Ho provarém de ferho y á grat s'a del colector, dels que l' han ajudat en sa empresa y de tots los bons catalanistas.

No hi ha dupte que en totas las páginas del *Calendari catalá* s'hi respira un ferm amor á Catalunya y que aquest alé es comú en lo del any 1877 ab tots los demés que lo precedeixen y que arriban al número de dotse, puix que lo volum publicat enguany es lo tretse de la mateixa mena que s' ha donat á la estampa. En aquest punt tots los autors se trovan d' acort y per lo mateix las diferencias deu-

hen buscarse en altres conceptes. Mes ¿pot servir lo *Calendari catalá de 1877* pera donar idea de la forsa, de la vida qu' avuy en dia té lo renaixement de la llengua de la nostra comarca? ¿Hi há en las páginas una poesía, un tros de prosa que pугan lluytar ventatjosament ab altrás obretas iguals premiadas en públichs certámens, impresas en colecció de versos y hasta donadas á llum en los anteriors calendaris? Com que no volem adular ni al colector ni als autors, hem de dar clara y netament una resposta negativa. En cambi de aquesta falta de superioritat marcada de alguna composició sobre las altrás, en cambi de la ausencia de una obreta que desde la primera lectura mogui l' enteniment y l' imaginació y sia de aquellas que 's llegeixen cent voltas, trovantse á cada vegada mes inspirada y mes artística, ¿hi há en lo nou calendari alguna altra qualitat per la que mereixi la atenció dels bons aymadors de la llengua catalana, y fins sa aprobació y son aplauso? Creyem que sí y anem á demostrarho.

Si en lo *Calendari catalá de 1877* no hi há una obreta que surti sobre totas las demás y que pugui compararse á las moltas excelents que ha produit la moderna reviscolansa del nostre matern idioma, s'hi veu pera compensar est defecte una especie de bon gust en tots los escriptors, una major habilitat en los que fan versos, un estil y llenguatge mes triadet en tots los que escriuhen en prosa, estil y llenguatge que fuig aixís del amanerament arcaich com de las vulgaritats y barbaritats de la parla nostra contemporánea, en la cual tots los idiomas s' hi barrejan, totas las locucions hi entran. sense tenir en compte si poden ó no admetrerse dins de aquellas prudentes concessions que fan tots los idiomas portats per las necessitats del dia. Per altra part aquesta major serietat—si aixís podem expressarnos—que 's veu en los prosistas per lo que toca á la forma de llurs treballs, se troba igualment en lo fondo dels mateixos, de manera que las noticias interessants, las trovas que convé no olvidar, las comparacions curiosas y útils, las investigacions históricas de bona mena apareixen en las páginas del *Calendari catalá* y son causa de que lo aficionat á las cosas de Catalunya, guardi lo llibre ab molt cuidado y lo tingua present pera consultarlo si per acás alguna vegada té que tractar ó que estudiar assumptos relacionats ab los que son objecte dels aludits articles. Aixís, per exemple, son de grata lectura l' article del entés Anton de Bofarull sobre *Los furs de Catalunya* que en castellá fou publicat en lo *Diari de Barcelona*, los estudis fets ab conciencia per Francisco Maspons sobre *Un quiento suech* y sobre los nostres valentíssims poetes Teodoro Llorente y Manel Milá y Fontanals, las noticias profitosas que donan en *La Torre del cap del Llobregat*, *Un romiatje en lo seggle XV*, *Una gesta d' Anfós lo Sabi* y *Lo monestir de Poblet*, escriptors tan dili-

gents y tan donats per fortuna nostra, á treurer la pols del *codices* dels archius, com los Srs. Fiter é Inglés, Puiggari, Andréu Balaguer y Aulestia y Pijoan.

Constitueixen una secció especial del *Calendari catalá* los escrits deguts á plomas femeninas. De segur que los elogis que d'ells puguem fer no hi faltará algú que 'ls creurá deguts á la cortesia ab las damas. No 's necessita en veritat acudir á la galanteria pera poder dir paraulas d'alabansa de lo bonich y poetich trós *Los fanalets dels ángels* escrit per María de Pallejá de la poesia plena de sentiment y molt ben desenvolupada en un assumpto que per no ser nou era de mes difícil tractar, anomenada *Un jay! perdut* de D.ª Dolors Moncerdá, del romanset tan discret com elegant *A la ciutat de Vich* de María de Bell-lloch, per molts motius ben volguda dels que cultivan las lletres catalanas, de las sentidetas composicions *L'anyorament* y *Nit d'oratge* de las Sras. Agna de Valldaura y Agnés Armengol y per fi de *Allí dalt* poesia ahont hi apareixen los afectes mes delicats, expressats ab una sensillesa encantadora ab frases nascudas directament del cor, veyentse ademés en cada vers totas aquellas simpáticas qualitats que han fet tan justament estimat lo nom de la autora la Sra. D.ª Josefa Massanés de Gonzalez. Diu esta distingida poetisa:

Fou un temps que ab foll deliri
Va mon front de llor cenyir...
Sens que ningú se 'n esmente
Viurer puch ara ó morir.

Paraulas que demostran la modestia de la Sra. Massanés, á las que volem y debem oposarnos en nom de tots los catalanistas. Ingratitut fora oblidar á la Massanés; ingratitut no cuidar que pogués *viurer ó morir* sens que interessés aixó poch ni molt als que conreen las lletres. Lluny d'aixó, cada dia que un dels autors primers en treballar per lo renaixement del catalá surt ab alguna obreta seva, es dia de goig y de gran satisfacció pera tots los amants de Catalunya y de sas glorias. En mitx del moviment no poch impetuós del dia, per entre una aplech de petitesas que tan si 's vol com si no 's vol han de barrejar-se necessariament hasta en las cosas mes allunyadas dels interessos egoístas, per entre lo rebombori qu' aixecan opinions oposadas que surtan ja del camp de la literatura pera entrar en un altra tot sovint sembrat de miseries y de miseries gegantinas, sembla que tot lo passat s' oblida, que noms avans molt estimats s' esborran ó poch menos, y que no hi queda en los cors de la joventut ni un reconet sisquera pera allotjar á aquells á qui 's deu lo primer impuls de la vida que ara 'ns anima. Y no obstant, aixó no es veritat per fortuna y de segur se fá justicia sempre á qui

com la Sra. D.ª Josefa Massanés de Gonzalez té tants mérits pera haverse guanyat l'agrahiment dels que en sos llibres han après mes d'un consell, mes d'una máxima que 'ls ha servit d'escut en mitx de las tèmpestats de la vida.

No farém menció expressa de las composicions en vers que portan al péu firmas de escriptors, perque allargaria molt aquest article. Nos exposariam á fer excepcions que tal volta no deuriam fer, ó bé —y fora lo mes probable—á continuar aquí una enumeració de la major part de las contingudas en lo *Calendari*. Com haven dit y com creyem haver de repetir, lo nivell es bastant igualat y de las lectures que havem fet de las páginas del llibre objecte ó en article hem tret en clar que si no se veuhen en general en las composicions en vers, cualitats que denotin alguna potencia, tampoch se poden apuntar defectes de bulto, ni menys tendencias dolentas en cap concepte. Alguna qu' altra poesia presenta un fondo y una forma un poch mes valents, mes enérgichs, mes verament poétichs de los que se descubrixen en altrás que semblan avegadas sino fetas ab motllo, concebudas y desarrolladas seguint una mena de patró que pot conduhir als autors al amanerament y al vici de fer versos per fer versos. Y si bé nos havem proposat no citar noms, creyem que es justicia al mateix temps que tribut de caballerositat fer menció y fins copiar alguns trossos de la bellíssima poesia de Teodor Llorente titulada *Salutació als poetas que han vingut á las festas centenarias en honor del Rey en Jaume lo Conquistador*. Recordant á voltas al autor de *Mireio* diu Llorente:

«Vostres cançons, poetes, no son pera mí noves,
Recorts de la infantesa me portan eixes troves,
Entre els boyrosos núbols de un son pesat y llarch;
Es vostra aymada llengua la llengua de mos avis,
La que encisá la terra quant brollava dels llabis
Del meu dolç Ausías March.

»En est noble llenguatje mos reys, en altres segles,
Donaren á son poble bons furs y sabies regles;
En est noble llenguatje, pel Senyor benchit,
Senyalant á la terra la salvadora vía
Per la boca brusenta del meu Vicent, un dia
Parlá al Sant Esperit.

»Y avuy que aquesta llengua, oh trovadors, oh mestres,
Dels Pirineus als Alps, juntant les fortes destres
Aixecau. com la santa senyera, ab nou amor,
Menyspreada en ma boca ja fa temps la contemple
Y no tinch. per parlarla, més lleys, regla ni exemple
Que 'ls batechs de mon cor.

»En ma florida platja, mos plans y mes montanyes,
En los ramats dels pobres pastors, en les cabanyes,
En la vila hont la seda tix y tiny mon infant,
Rebordonit, be ho pensa, de son origen noble,
Lo vostre parlar sempre serveix á lo meu poble,
Per lo riure y lo plant.

»Si en sos dictats encara troveu alguna espurna
Del foch sagrat que serva l' antigor en son urna,
Vingau á mí, poetes, y com en altres temps,
El pa y la sal partintne, juntant les mans amigues,
Parlarem de mos avis, y les cançons antigues,
Cantarem tots ensemps.»

Pera acabar est article y á fi de mes recomanar lo *Calendari catalá de 1877* direm que hi han algunes traduccions ben entesas y que sobre totas mereix ser celebrada la de la «Oda als trovadors Catalans» escrita per Frederich Mistral en 1861, feta per D. Celestí Barrallat y Falguera. De l' acert ab que ha posat en catalá est escriptor los vigorosos pensaments de Mistral, de fins á quin punt la traducció es imatge fidel del original, mes bonich com mes se llegeix, ne donarán bona idea las següents estrofas, sentint no poder copiar del cap d' amunt al cap d' avall la Oda entera:

Dels Alps al Pirineu y estrenyentnos la ma
Arborém trovadors lo vell parlá romá;
Ell es lo sacrament que 'ls fills als avis junta;
N' es l' escut de família; l' arrel que té enclavat
Cada home á son terrós; lo fil ab que penjant
S' aguanta l' débil niu del brancalló en la punta.

Intrépits guardians de nostra llengua ¡oh gent!
Guardemla franca y pura y tan clara com l' argent,
Puig un poble en tal font vé á beure las estrenas;
Perque sempre que un poble de genolls caiguia esclau,
Per obrí tot d' un cop los panys de sas cadenas.

¡Germans de Catalunya, adeu siau! Nos van dir
Que féyau per' si vall reviuire y resplandir
Un brancall de la llengua que 's parla en nostras terras.
¡Germans! ¡Qué lo bon Dèu n' escampe sos ruixats
Demunt de las olivas, dels rahims y sembrats,
Qu' enjoyan vostres camps y vostras valls y serras!

F. MIQUEL Y BADÍA.

REVISTAS CASTELLANAS Y FRANCESAS: *Revista de la Universidad de Madrid*; *Defensa de la Sociedad*; *Revue des langues romanes*; *Polybiblion*; *Les Chroniques de Languedoc*.

I.—Lo darrer número de la *Revista de la Universidad de Madrid* (6 del t. VI) publica un capítol mes de la *Historia de los establecimientos de Enseñanza en España* per D. Vicens de la Fuente, curios com tots los que l' antecedeixen, segons apar dels títols que portan sos párrafos: 1.º *Catedráticos españoles en Universidades extranjeras*; 2.º *Estudiantes en Universidades extranjeras*; 3.º *Colegio de San Clemente de Españoles en Bolonia*; y 4.º *Raimundo Lulio y Arnaldo de Villanueva relativamente á sus escritos y enseñanza en el extranjero* (comprehen 2 documents de 1309 y 1312). Es també notable lo seguiment del estudi en que D. Nicomedes Martin Mateos s' ocupa de *Los místicos españoles*: article 11.º de la colecció, endressat á sa filla Petra en qu' analisa d' un modo digníssim *La Perfecta casada de Fr. Luis de Leon*. De mes á mes ha comensat de nou dita Revista la publicació d' un *Catálogo de los manuscritos que se conservan en la Biblioteca del noviciado de la Universidad General*. Inicia lo treball per 21 códices hebraichs, de quiscun dels quals ne fa una petita ressenya crítica.

II.—També la *Defensa de la Sociedad* ha comensat en sos últims quaderns un oportú y utilíssim estudi sobre la historia de la agricultura espanyola: *La agricultura en la época romana y La agricultura de los árabes españoles*, per D. Antoni García Maceira. Nutridíssims de doctrina, acaba igualment, de fer coneixer eixa Revista, un discurs de D. Mateu Benigne de Moraga, considerant á *Cervantes como filósofo cristiano*, y altre de D. Joseph Moreno Nieto sobre los *Errores modernos*.

III.—Rebut havem ab gran satisfacció lo fascicle qu' últimament ha publicat la *Revue des langues romanes* (N.º 11 Novembre 1876) per tal com en ella va insertat un erudit article de nostre mestre en literatura lo Dr. D. Manel Milá y Fontanals: *Notes sur trois Manuscrits*. Fruit d' un viatge á la capital d' Aragó y á la còrt, son estas notables apuntacions crítiques del 1.º de nostres lletrats, referents á 3 distintas obras. *Un cansoner provençal*, manuscrit en poder del catedràtic de la Facultat de filosofia y lletras de la Universitat de Saragossa D. Pau Gil y Gil, qual 1.ª part compren un gran nombre de composicions del trovador catalá Serveri de Gerona, la 2.ª altres ja conegudas de famosos trovadors de la época clàssica y la 3.ª al-

gunas de trovadors de la escola de Tolosa com Johan de Castelnou (del qui no se 'n sabia cap poesia) en sa major part desconeguts y que no semblan posteriors á la 1.ª meytat del segle XIV.— *Una novel·la catalana* de la XV.^a centuria, *Curial y Guelfa*, existent manuscrita en la Biblioteca nacional (Madrid, de la qual ne dona á conèixer dit Sr. 3 bells fragments. Y *una traducció de la Disciplina clerical* de Pere Alfonso, en gascó ó tal volta bearnés, qual manuscrit se troba igualment en dita biblioteca y pertany á la 2.ª meytat del segle XIV. Produeixne també d' ell lo Sr. Milá, 3 escullits trossos.— Treball es aquest ab que ha honrat una volta mes las lletres catalanas, un de sos mes il·lustres conreadors.

En lo mateix fassicle, lo Sr. Alart va prosseguint la colecció, tan interessant pera la historia de las costums com pera la filologia, dels *Documents sur la langue catalane des anciens comtés de Roussillon et de Cerdagne*. En ella inclou algunas ordinacions municipals de Perpinyá de 1310 y las tarifas de la leuda dels mercats de Toyr y del Volo.

Per fi la secció de noves nos comunica la de la següent edició de la versió catalana dels *Set savis de Roma: Die catalanische metrische version der Sieben Weisen Meister*, von Adolf Mussafia, Vienn. 1876, in 4.º

VI.—Reproduhim del *Polybiblion: revue bibliographique universelle*, la següent noticia:

«*Societat per l' estudi de la Historia de Sicilia*.—Ab aquest títol y per invitació del ministre d' instrucció pública, se ha fundat últimament á Palermo una associació, quals treballs serán sens dupte molt interessants. L' objecte d' aquesta Societat es publicar totas las memorias y documents relatius á la *storia patria* y com aquets treballs pertanyerán á diferents gèneros, se han disposat 3 seccions, baix la direcció cada una d' un director. A la 1.ª correspondrà tot lo que tinga relació ab la historia civil, literaria y eclesiástica. La segona tindrà l' encàrrech d' ocupar-se de la epigrafia, de la etnografia y de la bibliografia. La numismática, las bellas arts y l' archeologia formarán l' objecte de la 3.ª Aquesta nova associació conta ja ab un gran nombre de membres nacionals, haventhi també además alguns corresponents. Trobém entre aquestos á 2 francesos: M. Gaston París y nostre col·laborador ¹ M. le comte de Puymaigre; un espanyol, D. Manuel de Bofarull. ² y bastants alemanys, entre altres M. Liebrecht, lo savi professor de l' Ateneo reyal de Liège. La fundació d' aquesta societat ha introduit algunas modificacions en la publicació d' una il·lustrada revista de Palermo, l' *Archivio storico*

(1) Parla la redacció del *Polybiblion*.

(2) Escriptor català pertanyent á una familia il·lustre, quals membres han dignificat molt ab sos estudis la historia de Catalunya.

siciliano que ha vingut á esser lo periódich de l'associació, qual naixement havem donat ja á coneixer. Indiquém com á notables en lo primer fassicle de la nova serie de dita revista, un article sobre Galvano Lancia, *podestà* de Palermo en lo segle XIII, que, per la semblansa dels noms, se pot presumir, es l' autor d' aquesta noticia, Federico Lanzia, un dels descendents d' aquell home ilustre. En lo mateix número, M. Pittre ha comensat á estudiar las representacions sagradas (los *mysteris*) á Sicilia, Aquest treball, qu' á no duntar será considerable, s' inicia baix bons auspicis.»

En vista de las antecedents ratllas, la redacció de LA RENAISSANCE se complau en felicitar al digne Arxiver de la Corona d' Aragó per la merescuda distinció de que ha sigut objecte, premi justament concedit á sos mérits literaris y als serveys que porta fets á la historia de Catalunya en part relacionada ab la de Sicilia.

V.—Finalment, convé mencionar pera cloure las apuntacions que composan esta nota bibliográfica, alguns dels articles mes interessants de *les Chroniques de Languedoch* y son: *la Gallia christiana*, taula de totas las diócessis de que's tracta en eixa obra per M. P. de Fleury; *la vie durant les pestes en Languedoc* (1628?); y *le jeu de l' amour et du mariage au XVIIIe siècle*, ó sia una colecció de 7 cartas inéditas del célebre navegant francés Laperouse (1783), qu' essent d' índole amorosa descobreixen ab tota ingenuïtat sos mes íntims sentiments.

A. BALAGUER.

Desembre 1876.

CORRESPONDENCIA

Sr Director de LA RENAISSANCE.

MOLT senyor meu: Tinch de notificarli que l'altre dia se descobrí per uns treballadors de una teuleria (gracies al Senyor Pleyan) prop del portal de Boters y enfront del antich baluart de la Concepció, un fossar que alguns judican esser celta pero que al meu pobre entendre no ho pot esser, donchs que la forma dels sepulcres trovats no es celta, encare que si tinga una reminiscencia.

En alguns dessota la regió cervical del cadavre s'hi ha trovat una moneda: en lo anvers diu *Gallienus aug* (Galiano augusto) y representa á dit emperador, y en lo revers *Pax pública*. La figura de la pau es la de una matrona dreta, en una ma du una pica y en l'altra un ram.

Lo dibuix de la moneda está perfectament acabat, y molt ben gravat sobre tot en la cara que representa la Pau.

La forma dels sepulcres descuberts es la de un cono trencat, en sa base n'hi naix un altre de mes petit que es hont hi descansa lo cap.

Los celtes los construhian de forma triangular ó de nivell.

Lo posar monedas en los sepulcres no se estilá jamay entre ells, sino sols entre los romans que pensaban que ab lo *óbulus* que ficaban en la boca dels morts aqueixes pagarian al barquer Aqueront lo conduhirlos al altre cantó de la llacuna Estigia: además que Galiano es un emperador romá del any 260 de la natividad de Nostre Senyor Jesucrist, época molt posterior á la vinguda ó estada dels celtes á Lleyda.

Condol que la comissió de monuments artístichs é histórichs no hagués manat extrauren un pera enriquir lo pobre museo de aqueixa ciutat.

Dispose del seu amich y S. S.

FREDERICH RENYÉ.

Lleyda 15 Novembre de 1876.

NOVAS

Lo dia 21 del corrent tinguerem lo gust d' assistir á la sessió pública inaugural que celebrá lo Centro de Mestres d' obras, que ho fou també d' obertura del nou local que dita Associació ha establert en lo segon pis de la Casa del Baró de Maldá en lo carrer del Pí, y de la exposició que pera solemnisar aquest fet hi ha instalat.

Tant importants objectes feren acudir al nou local una lluhida concurrència, en que s' hi contavan, á mes dels socis, moltes personas invitadas, entre ellas las representants de la premsa y de corporacions científicas y oficials. Desde 'l moment cridá poderosament la atenció de la concurrència la acertada disposició y ben entesa ornamentació del local, y lo rublert y triat de l' exposició. Consta aquell, amen de dependencias secundarias, de tres salas de regulars dimensions, dos de las quals se comunican mitjansant una columnata de gust grech en qual fris s' hi llegeixen los noms de eminents artistas espanyols, ab preferència catalans, y de un magnífich saló de sessions qual decorat, recordant las antiguas salas gremials, ostenta los bellíssims motius d' ornamentació gòtica aplicats ab senzillesa y severitat, formant un conjunt tant ben entés que es sens dubte un local únich en sa classe, á Barcelona y digne de mostrars á qualsevulla foraster.

No es menys important l' exposició. Projectes arquitectònichs; treballs de agrimensura y geodesià; quadros entre ells dos del insigne Fortuny la *Batalla de Vad-Ras* y *Corrida de la pólvora*;

obras escultòriques, figurant en primer terme *La mort del just* de n' Foxá y 'l *Criteri de veritat* d' en Reynés; fotografias; objectes arqueològichs, mostres de pedra y de tota classe de materials y treballs referents á construcció; de tot s' hi troba perfectament distribuït, y revelant lo grau de avansament qu' han alcansat en nostra terra las arts en general.

Digne la sessió del objecte pera que fou convocada, comensá ab unas breus paraulas del Sr. President D. Alexandre Perich, alusivas á la historia de l'Associació y á sa marxa pera arribar al punt en que s' trobava. Lo Sr. Secretari D. Pere Buqueras doná acte seguit comte dels treballs verificats per lo Centro en l' anterior anyada llegend també lo Programa del concurs, quals detalls han insertat los periódichs locals, pera adjudicar premis á los següents temas: 1.er *Arquitectura*: «Projecte d' un Panteon pera homens célebres catalans, emplantat en lo monastir ó en la montanya de Montserrat:» 2.º *Fusteria*: «Execució á mitat del natural d' uns balcones, ab porticons, vidriera y persianas, donat lo vano:» 3.er *Serralleria*: «Execució en ferro forjat, donat lo dibuix, d' un detall de remat d' un rextat:» 4.^t *Cerámica*: «A la mellor mostra de rajolas (azulejos) en relleu y esmalt que á la major bellesa en los colors y dibuix reuneix la mes gran solidés» y 5.^t *Pedra Artificial*: «A la mostra de material conglomerat pera substituir la pedra que á sa puresa de textura y estructura reuneix las condicions de fortaleza y economía.»

Termená la sessió ab un discurs de l' individu del Centro, nostre amic y colaborador, n' Isidro Reventós, en lo qual, ab aquella brillantor de forma y valentia d' imatjes que li es peculiar, s' ocupá de las condicions transcendents del art arquitectónich actual, pera deduirne l' ideal que l' ha de guiar en sa marxa.

Tant aquest treball com los anteriors foren rebuts ab grans aplaudiments per part del auditori que surtí altament complascut de la festa. Després d' ella se reuniren, amés de altres personas, la majoria dels socis en la fonda de Estevet, ahont se serví un banquet, pronunciantse al final brindis entusiastas que demostraren benbé la vida que anima al Centro y las simpatías que s' ha sabut conquistar de tothom qui s' interessa per lo progrés de nostra pàtria.

Lo concert extraordinari que doná la Societat Coral d' Euterpe

lo diumenge 26 del corrent en lo Teatre de Novetats se vegé afavorit per una concurrència tant nombrosa que algunas personas ni pogueren entrar en lo saló.

S' executaren los mes triats coros y pessas del repertori y s' estrená una *Escena coral* titulada *Nadal* ab lletra de D. Apeles Mestres y posada en música per lo Director del coro D. Joseph Rodoreda, obtenint un éxit complert y merescut.

S' ha verificat en lo Teatre Catalá la primera representació de la comedia en 3 actes, original del distingit escriptor D. Manel Angelon. De las condicions de la nova producció nos n' ocuparém ab la detenció deguda, sols dirém aquí que foren aplaudidas sas principals escenas y cridat l' autor á las taulas al final de cada acte.

D. Apeles Mestres ha publicat una extensa biografía d' en Joseph Anselm Clavé escrita en catalá que 's ven en las principals llibrerias.

Lo Col·legi Mercantil, qu' ab tot y lo poch temps que fá s' obrí al públich, ha arribat á posarse á l' altura dels mes importants en sa classe, gracias al exelent método seguit per son digne Director lo Sr. D. Evaristo Dey, no permetentli lo reduhit del actual local, donar tot lo desarrollo necessari á sas classes, passa á una de las mes grandiosas é históricas casas del carrer de Moncada, que per sa capacitat complirà los desitjos de tots los qui segueixen ab gust la marxa próspera de dit col·legi.

Segons tenim entés, á principis del próxim any en que tindrà lloch l' obertura del nou local, lo Sr. Dey inaugurarà classes de *literatura é historia catalanas* y pensa donar á tot lo qu' á nostra ben estimada terra pertanyi, certa importancia tant necessaria com desconeguda en casi tots los col·legis de sa classe, que tan cegament y essent una rémora per lo desarrollo de las tendras inteligencias qu' á ells concorren pera ferse, segueixen en tot l' idioma oficial.

Una de las novetats que 'l Sr. Dey ha plantejat en son Col·legi, es la enseyansa de la *Taquigrafia* á tots los deixebles desde que l' estat dels seus coneixements los permet compendre la importancia d' aquesta asignatura, facilitant aixís doblement l' aprendre las lliçons orals que donguin los professors.

Felicitem per tot al Senyor Director del Col·legi Mercantil y li desitjem molta prosperitat pera que no decaigui en lo camí de las reformas tan útils á la ensenyansa.

Alguns professors de música catalans residents á Manila están organisant una societat coral per l' estil de las fundadas per lo músich poeta en Joseph Anselm Clavé.

Darrerament s' han estrenat al Odeon lo drama en tres quadros de D. Jaume Piquet, titolat *Herodes! ó la degollació dels ignocents* y al Romea la pessa també catalana D.ª Baldomera.

L' editor D. Joaquim Vinardell ha publicat ultimament las següents obras:

LOS ALIMENTOS, guia práctica para comprobar las falsificaciones de las harinas, féculas, cafés etc., deguda á la ploma del conegut professor de Praga A. Vogl.

El arte de los fuegos artificiales, seguido de una instruccion sobre la luz eléctrica, por L. M. E. Audot.

El Correo del Amor Ramillete de poesías amorosas, y modelos de multitud de cartas.

Estas obras van ilustradas ab ben acabats grabats y están impresas en los acreditats tallers dels Srs. Espasa germans.

Se trobarán de venta en las principals llibrería de Espanya.

Ha passat á mellor vida D.ª Mercé Amigué de Reventós mare de nostre company de redacció D. Isidro Reventós. Nos associem ab tota l' ànima al dolor de nostre amich.

S' ha publicat á Avinyó l' *Armaná Provençau* pera l' any 1877. Ni un treball ja sia en prosa ja en vers hi hem sapigut veure de nostres escriptors catalans y aixó que aquesta publicació preten ser eco del moviment literari que 's desenrotlla enllá y ensá dels Pirineus. Al ressenyar las revistas y demás obras que durant l' any han vist la llum s' olvida també per complert de Catalunya, Valencia y Mallorca, sols parla de nostre pais en aquellas cosas que poden honrarla y encara equivocant los fets. Be es veritat que 'ns *distingeix* calificant

á nostra llengua de dialecte de la seua y ab altres novetats de que no volem parlar en esta secció reservantnos ferho extensament quan vege la llum lo llibret especial que pera fer la propaganda *felibrenca* anuncia.

Lo conegut escriptor y poeta D. Joan Tomás y Salvany ha dat á la estampa un volum de poesías castellanas.

Ab lo títol de *Fantasías* ha publicat y posat á la venta en las principals llibreries, D. Felip de Saleta un tomet de prosa catalana molt original per la manera que son tractadas las cuestiones de que s' ocupa.

La Real Academia de Bonas lletres d' esta Ciutat, en sessió de 9 de Desembre últim, procedí á la renovació dels càrrechs de la junta de govern pera lo bieni pròxim, quedant constituída en la següent forma: President, D. Manel Milá y Fontanals; Vice-president, D. Joaquim Rubió y Ors; Secretari 1.er, D. Gayetá Vidal Valenciano; Secretari 2.^{on}, D. Francisco Maspons y Labrós; Arxiver-biblioteca-ri, D. Andreu Balaguer y Merino; Contador, D. Manel Angelon; y Tresorer, D. Joseph Puiggarí y Llobet.

La casa editorial Bailly-Bailliére de Madrit ha posat á la venta la *Agenda de bufete ó libro de memoria diario*, la *Agenda de bolsillo*, la *Agenda de la lavandera y de la planchadora*, y 'l *Calendario Americano*, corresponents al pròxim any 1877. Sabuda es la utilitat doméstica d' aquestas publicacions.

Hem rebut també, editats per la mateixa casa, los *Primero y segundo curso de portugués con la clave de temas, arreglados por D. Francisco de P. Hidalgo*. Están arreglats al método de Ahn.

Creyem útil la publicació d' aquesta gramática per quant ha de contribuir á que 's conegue més de lo que 's coneix un idioma que sobre ser lo d' una nació peninsular, y estar cridat tal vegada algun dia á ser calificat de *dialecte del castellá*, te ramificacions en lo cor d' Espanya, en las provincias gallegas, mes portuguesas per tots conceptes que no pas espanyolas.

En un folletet de 12 planas ha publicat l'erudit Director del Museu arqueològich de Tarragona D. Bonaventura Hernandez una descripció del mosaich que 's trová fa cinch ó sis mesos en la propietat, coneguda per Plassa d'armas, que D. Delfi Rius de Llobet posseix á cosa de mitj quart d'aquella ciutat en la pendent oriental del turó sobre que está edificada. Lo mosaich citat constituïa 'l paviment d'una saleta de banys romana, ab la pica ó receptacle oberta á flor de terra, de parets cubertas també de mosaich: la saleta era quadrada, d'uns 25 pams de costat, y la banyera 'n tenia aproximadament 8 de llargaria per 3 de amplada y poch menos de profunditat.

L'interés principal del mosaich independentment del que li dava sa situació que aclareix los duptes que fins ara suscitava la fixació del perímetro total de la Tarragona romana, está en los medallons ab bustos de joves romanas de tamany major que 'l natural, que flanquejavan los quatre ánguls de la banyera, dels quals per desgracia no se 'n pogueren salvar mes que dos per haber destruït los altres y la major part del paviment los treballadors que casualment lo descobriren. Gracias al patriòtich zel del Sr. Rius foren estrets ilesos aquells dos, y, colocats en quadros, se conservan en poder seu junt ab altres fragments, á la disposició dels aficionats á la arqueologia artística.

A nom d'aquestos felicitem al Sr. Rius y al Sr. Hernandez als quals será degut que no 's perden del tot memorias de no escassa importancia histórica.

Está molt adelantat un tomet de poesías catalanas trituladas «*Cansons del treball*» escrites per nostre coloborador en Emili Coca y Collado.

Lo cuadro dramátich *A la vora de la mar* estrenat l'estiu passat en lo teatre del *Buen Retiro* ha resultat ésser del ja célebre escriptor D. Frederich Soler. Aixís veyem que ho fan públich los cartells del teatro Romea.

Está avansada la impressió del *Romancer catalá*, aplech de las poesías históricas de D. Francesch Ubach y Vinyeta la major part d'ellas llorejadas.

Ab verdadera dolor participém á nostres lectors la perdua que ha sufert Catalunya en la persona del eminent literato D. Joseph Coll y Vehí director de nostre institut provincial, catedrático de retórica y poética del mateix y per tants conceptes honra de las lletras patrias y de las lletras castellanas.

S' han repartit los papers al teatro Catalá d' una nova comedia en un acte de D. Frederich Soler titulada *Dígali atxe*.

Ab l' any nou comensará á sortir com á folletí de *La escuela del obrero*, un setmanari catalá destinat á propagar l' amor á las cosas de la terra entre 'ls obrers.

CERTÁMEN CLAVÉ.—Lo Jurat calificador nombrat per la Societat coral Euterpe per portar á cap aquest concurs literari, ha jutjat las trenta composicions presentadas, quals titols y lemas se publicaren oportunament; y examinadas las mateixas, s' ha convensut de que la novetat d' aquet género de poesia tan poch cultivat ha sigut una traba per los poetas, lo qual l' ha impulsat á no obrar ab severitat excessiva.

En mitx de tot ha considerat mólt superiors á las demás duas poesías; en consecuencia ha adjudicat los premis en la forma següent:

COPA D' ÉBANO Y PLATA.

Catalunya: Temps nous, glorias novas.—Cantata per coro y orquesta.

POM DE PENSAMENTS DE PLATA.

Los Llenyaters: Recorts de un temps millor.—Coro á veus solas. Barcelona 30 desembre 1876.—Lo Secretari del Jurat calificador, Apeles Mestres.

Dintre poch dias s' estrenará á Valencia una pessa de costums original del Sr. Huertas titulada *Sort, Sego y Mut*.

També está en publicació lo quint volum de las *Cansons de la terra* que ab tant acert ve publicant D. Francesh Pelay Briz.

La comissió francesa que ha projectat las distintas fatxadas de las seccions estranjerias que concorrerán á la Exposició universal de Paris ha escullit pera model de la secció espanyola lo frontis de la magnífica casa Gralla que fa pochs anys encara pera admiració de propis y estranys s' alsava en lo carrer de la *Porta-ferrissa*.

La Real Academia de Buenas letras de Barcelona ha publicat lo següent cartell que 'ns apressurem á traduhir:

Lo foment protecció de 'ls estudis històrichs y literaris constitueix un dels fins mes importants d' esta Corporació que ab lo propòsit de millor realisarho en la sessió celebrada per la mateixa lo dia 9 del corrent aprobá y acordá donar la deguda publicitat á las següents bases:

1.ª La Academia protegirá ab aussilis pecuniaris á las personas que publiquin ó tingan disposas pera sa publicació obras originals, inéditas reproduccions ó coleccions de documents de reconeguda utilitat relatives á la historia ó á la literatura de Catalunya.

En lo primer cas es á dir tractantse d' obras ja publicadas sempre y quan los autors solliciten la protecció de la Academia, aqueixa nombrará una comissió de son cos pera que examini l' obra y emita dictámen que haurá de limitarse á si es ó no es mereixedora de la indicada protecció. En lo segon aixó es; tractantse d' obras inéditas, reproduccions ó de coleccions de documents, la comissió podrá indicar las modificacions qu' en son concepte deurian ferse en lo manuscrit y aceptadas per la Academia y per l' autor podrá concedirse l' aussili sollicitat.

2.ª La comissió nombrada per l' exámen de las obras proposará á la Academia la cantitat qu' en son concepte dega entregarse al autor en calitat de recompensa ó com ausili tenit pera ella en compte 'l valor intrinsech del treball y las circunstancias materials que adornen ó degan adornar la publicació.

3.ª Pera evitar que quedin sensa imprimir ó incompletas las obras subvencionadas se disposa que cuan se sollicita la protecció de la Academia pera ajuda de costas pera la publicació d' una obra quedará 'l manuscrit en poder de l' Academia que l' entregará al autor á mida que l' haja de menester pera la impresió y al mateix

temps las quantitats ab que l'Academia haja resolt aussiliarlo en la manera y forma proposas per la comissió.

4.ª Los autors estarán obligats á entregar pera la Academia 'l número d' exemplars que d' acort ab los mateixos fixi la comissió al proposar lo premi.

5.ª Pera obter á tals aussilis ó recompensas no es menester pertanyer á la Academia.

6.ª Las obras impresas ab anterioritat á la aprobació d' aquestas bases per l' Academia no poden solicitar la protecció de qu' es parla en las mateixas.

Barcelona 30 desembre de 1876.—Gayetá Vidal, A. S.

SUMARI

GAYETÁ VIDAL VALENCIANO. . .	Lo mon invisible en la literatura catalana.	393
FRANCESCH BARADO Y FONT. . .	Recorts de Catalunya. L' Estany.	404
DAMÁS CALVET.	Discurs llegit en la inauguració del Ateneo de la classe obrera del Poble Nou. . .	409
JOAQUIM DE NEGRE Y CASES. . .	Sepulcre de Santa Eulalia. .	417
JOAN PONS Y MASSAVEU. . . .	Tinch relacions.	419
FELIP DE SALETA.	Correspondencia.	440
EMILI COCA Y COLLADO. . . .	Ma fantasía.	451
JOAN BAPTISTA GENDRA. . . .	Vetllant un malalt.	454
F. MIQUEL Y BADÍA.	Bibliografía.	455
A. BALAGUER.	Id.	460
FREDERICH RENYÉ.	Correspondencia.	463
	Novas.	464